

FOAIE LITERARĂ

Pentru redacție responsabilă :

LUCREȚIA RUDOW-SUCIU.

Apare o dată pe săptămână (Duminica).

PREȚIUL:

Pe un an 4 fl.
Pe jumătate de an 2 fl.
Pe un pătrar de an 1 fl.

Pentru România și
străinătate 14 frc.

Editor și proprietar:

Dr. W. RUDOW.

Logodnica contelui Stuart.

— Povestire din viața Românilor bihoreni. —

De L. Rudow-Suciu.

(Urmare).

Judecătorii toate au declarat acestea de clevețire reuțăcioasă și pe contesă nici n'au citat-o fiindcă casul s'a prescriș dedemult ; de aceea sentența lor nu s'e va mai schimba, deși eu-ți mărturisesc sincer că spusele preotului nu mi fac impresia de a fi inventate. Căci că muerea ar fi spus neadevărul pe patul morții e cu neputință, și asta nici juri n'au presupus-o, ci preotul ar fi născocit istoria întreagă și ar fi câștigat pe țeranii prin promisiunea că va împărți cu ei banii cu cari contele ar răscumpăra tăcerea lor. Dar cum să născocească acești oameni mărginiți strigătul „Un glonț de dinainte !“ Așa ceva nu s'e poate născoci, de sigur nu.“

Stuart ascultas'e cu mirare care cresc din ce în ce, și după o pauză întrebă aproape timid : „Alteței Voastre așa dar Vi se pare cu puțință? . . .“

El s'e opri și archiducele întregi nepăsător : „Mie mi-s'e pare că contesa l-a ucis pe conte, fie că s'a certat cu dînsul, fie din jelusie, fie că ea a făcut deja experiențe despre incapacitatea multor bărbați de a tăcea despre cuceririle lor. Fiindcă țeranca n'a auzit nici o ceartă și femeile de obicei nu poartă pistoale cu sine, motivul dîntei îmi pare mai puțin verosimil.“

„Dar asta e neînțeles, te cuprind fiori gîndind la așa ceva.“

„Dragul meu conte trebuie înainte de toate să te desveți de a privi lucrurile ca în Europa, altfel vei afla multe lucruri cari nu le vei înțelege. Nu te-a surprins pustiirea sălei?“

Stuart dete din cap și archiducele urmă : „Astfel s'îrșesc toate ospetele pe aici. De altfel martorii demni de

toată credința relatează tot astfel de isprăvi despre Cleopatra, Mesalina și alte frumuseți. Contesa îi sfarmă spinarea ; el simte că rana e mortală și vrînd să scape cel puțin onoarea sa de soldat s'e roagă de un glonț cinstit în pept, care dorința i-s'e împlinește marinimos. Pentru mine lucrul e clar ca lumina soarelui. Consecuența în sensul proverbului amintit o poți trage dta singur.“

Stuart ședea tăcut covîrșit de impresia celor auzite. După o pauză archiducele urmă : „Dacă dorești, ori când poți avea prilej să cunoști stările de aici mai de aproape.“

„Dup'e doavada de încredere cu care alteța Voastră m' ai onorat mai nainte, nu mi-e ertat să ved în propunerea aceasta dorința de a scăpa de mine ; și ori cât de bine mă simț în apropierea alteței Voastre, câte o dată totuș mă copleșește iarăș neliniștea, dorul de a-mi schimba poziția. Răsboiul cu Prusia s'e vede că nu s'e mai poate încunjura : așadar cu permisiunea alteței Voastre aș dori să întru de nou în armată.“

„Bine,“ răspuns'e archiducele. „Ai poate o dorință specială în ceea ce privește locul ? Ți-ar plăcea mai mult aici în Bihor sau alt-undevă?“

„Mai bine aici, alteță !“

„Dorința d-tale s'e va împlini. Ori când va fi vacant aici un post de căpitan, îl vei căpeta“.

„Alteță Voastră sunteți prea bun ; mulțămesc cu tot respectul“.

Archiducele dete din cap cu un zimbet binevoitor, apoi amîndoi s'e întoars'era.

„Încă înainte de a ajunge la castel ei auzira niște vaiete dureroase, își grăbiră pașii și intrând vezura cum contesa Edita ținea cosița unei fete și o batea fara mila cu vatrul încât sângele îi scurse din față, din brațe și din mamă, cu cari ea cauta sa-și apere capul încontra loviturilor.

„Ți-oi ajuta eu sa-mi arzi dantelele!“ striga ea eșita din fire și dând mereu, fara a se gândi unde lovia.

„Dar contesa!“ zise archiducele.

Ea se întoarse și scapa din mâna cosița fetei, care fugi vaietându-se. Vezând privirea rece, aproape disprețuitoare care Stuart îi-o arunca, ferul îi căzu din mână, fața ei roșita de mânie se facu de odata alba ca varul și ochii ei se deschisere larg luând o expresie de spaima. Stuart înse nici n'ô mai baga în seama, ci îi urma archiducelui și întrara amândoi în casa.

Cei mai mulți dintre oaspeți în timpul acesta își veniseră iarăș în ori și cu fețe îngalbinite ședeau la mese sorbându-și cafeaua sau jucând carti.

Numai contele P. cu fiul și vecinii sei goliau înca la pahare: Stefani era singurul oficer care mai ținea cu dinșii.

Archiducele cu Stuart înca se așezara, fiindu-le sete, dar își amestecara vinul cu apa minerala. Când contele îi ruga sa lase la o parte „apa nauber“, archiducele răspunse: „Dar ar trebui ca mai înainte sa îmbucăm ceva.“

Tinerul conte se scula îndata să deie ordin servitorilor ca să aștearna masa în parc. Dupe ce gătara, domniș eșiră și se așezara la masa întinsă.

Dupé dejun archiducele deie porunca de a înșeua caif și contele nu-l putea îndupleca să mai remănă. Vezând că stăruințele sale erau zadarnice, el chema pe nevasta și fiica sa. Tineră contesa era înca și acum palidă și tacută. Când Stuart se despartii de ea, ea îi aruncă o privire fricoasă, el însă se închină politicos dar rece și se întoarsé câtră contele tînăr, dela care își luă rēmas bun tot atât de călduros ca și dela părinții lui.

Archiducele și ai săi încalicara și plecară, pecând domniș din Orade mai remâneau.

5. În Valea mare.

Aũ trecut câteva săptămâni. Preotul din Valea mare ședea cu nevasta și fiica sa în filigoria gradinei fumând fara de gânduri, pecând femeile aveau de lucru cu rufele. Dupé ce gătara, preoteasa se dusé în casa și Beta își reluă poctul de predilecție, pe Lenau.

„În apa cea nemışcata.

Raza lunii sē-oglindește“ . . .”)

Numai acuma i-sē părea fetei ca înțelege bine aceasta poesie, decând și ei îi trecea prin suflet „o evla-

vioasă gândire la tine ca o rugaciune sfânta de noapte“ . . .”)

Într' adevăr era cu neputința a esprima mai lamurit sentimentul sfint ce-l păstra inima ei fecioreasca față cu acela care scosese sabia pentru a pedepsi far' de întârziere un cuvânt vatamator pentru dînsa. Ca el se resgindise, nu micșora admirarea ei, căci înțelegea prea bine ce impresie trebuia sa-i facă cuvintele lui Stefani. Ce-i drept, aceste cuvinte erau o vatamare noua pentru dînsa, dar ea era dedata sa auda așa ceva din gura Ungurilor și știa foarte bine ca disprețul lor față de Români era numai un pretext pentru a ascunde ura și frica lor cari nu erau fara temei, căci anul 49 înca era în memorie prea proaspeta.

De aceea cuvintele lui Stefani o vatamau tot atât de puțin cât alte de felul acesta cari le auzia și citia aproape zilnic, știa ea doară ca ea „mojica de româncea“ în multe privințe s'ar putea mesura cu „nobilul“ domn și semenii sei.

Pecând ea era cu tatal ei pe drum și mai târziu când sta ascunsa în tufiș, ea vezuse ca barbatul cavalerese îi urma archiducelui nedespartit ca umbra și fiindea citise prin foile din Orade ca adjutantul archiducelui se numia Stuart, nu-i era greu sa ghicească numele lui pe care la prezentarea lui nu-l înțelesese, precum se întâmpla de obicei. Acuma ea-și putea esplica și ce însemnau cuvintele lui Stefani „sânge regese“: de buna sama el era o odrasla a regilor Scoției. Și fiindea ea admira până la estaziare pe Maria Stuart, precum Schiller a zugravit-o, ea transfera aceasta estaziare pe contele Stuart și înca sporita prin simțul grațitudinii pentru ținuta sa cavaliereasca — un sentiment care o făcea atât de fericită când ea se gândia la el.

De atunci incoace ba bații din jurul ei dintre cari mai mulți se nisuiau a câștiga iubirea ei, îi erau și mai indiferenți decât mai înainte, de aceea îi spusese mamei sale cu toata hotarirea ca nu va cerceta balul din Timca, la care familia era invitată de curēnd. Mama la început se superasé foc, dându-și toată silința sa-i deie minte: însfirșit vezēnd ca nu isprăvește nimic, ea zisese: „Toane de fata mare, te vei resgindi!“

Beta, gindindu-se la aceasta șcena, zimbi — cât de puțin o cunoștea mama sa proprie!

De odata intra servitorul și zise: „Acum a trecut poștașul. Aveți scrisori?“

Preotul răspunse ca nu, și servitorul se dusă la notar.

Dupé câteva minute el se întoarse aducēnd o foaie româna și alta maghiara din Orade. Cea dintei o luă Gale și se duse în chilia sa, cea din urma o citi Beta mamei sale care nu știa literile latine. Ea începu la Știrile zilei, citind niște crime, nenorociri ș a.; apoi cu voace tot atât de indiferenta logodirea fiicei unui preot vecin.

*) Auf dem Teich, dem regungslosen, Liegt des Mondes stiller Glanz.

**) Und durch meine Seele geht Mir ein frommes Deingedenken Wie ein stilles Nachtgebet.

„Vezi, acuma s'a logodit și Susana Păcurar, și-i cu un an mai tânără decât tine!” zise mama răstită.

„Dar asta nu-i vina mea maică!” răspunse fata încet.

„A cui vină să fie, dacă nu a ta? Sau gîndești că eu n'am ochi în cap când te ved încunjurata de tineri?”

„Să ne rămână vecinic piatra în casă?”

Cu șeptesprezece ani încă pot aștepta, obiectiona fata coborîndu-și ochii.

„Asta au spus-o multe: Pot aștepta! și de odată se treziră că sunt fete bătrâne! Doară vei ști vorba aluia: Până la douăzeci de ani te însori singur, pîn' la douăzeci și cinci, părinții, pîn' la treizeci baba satului, iar mai târziu numai mama dracului! Asta știi că se zice despre ficiorii, la fete mai trebuie să stersă câțiva anișori, deci ar fi timp a pune lucrul la cale, misă pare. — Of deja aud cum soacra mare mă va întreba: Încă nu se va logodi Beta? — și îndată aș crepa de necaz!”

Ochii Betei în timpul acesta se plimbară mai departe fără să știe bine ce citește. De o dată ea tresări și sângele îi năpădi în obraji. Mama gîndia că asta de a bună samă ar fi efectul lecției strajnice, și afla de bine a-si lăsa fata singură să se mai gîndească despre cele auzite.

Beta privia ușurată în urma ei, apoi ea citi încă o dată: Contele Stuart, până acum adjutant al arhiducelui Albrecht cu care a fost aici la revîsta trupelor în săptămânile din urmă, s'a numit căpitan de dragoni în S.

El în Ungaria, chiar în Bihor, abia cale de o zi dela dînsa! Chiar pe jos ea ar putea să-l ajungă în timp de vr'o zece oare!

Îndată însă îi era rușine de ideea aceasta venită pe furis și începu a se gîndi cu sânge rece.

Era tocmai un an când ea introdusă fiind în societate la prilejul balului din Tinca făcuse cunoștință cu un negustor bogat, anume Tachi, Grec de origine din S., care îi făcuse curte în mod bădător la ochi deja atunci și cu atât mai mult la cele câteva petreceri în timpul iernei, unde ea se întîlnise cu el. Era ca Stuart cu vr'o zece ani mai în vîrstă decât dînsa, bărbat frumosel, însă deși născut și crescut de o româncă, în orașul aproape curat maghiar el se făcuse maghiar neaoș; și numai această însușire o împedecase pe Beta până acuma să nu-l încurajeze.

Luându-l pe Tachi ea ar ocupa un loc de frunte în societatea care deși nu română totuș întru cât privește cultura putea să-i convină mai bine decât cea dela sate. Acolo ea și-ar putea alege cunoștințele, poate că l-ar vedea chiar pe dînsul — ba s'ar putea întîmpla și ca el să vină în casa ei, căci Tachi îi povestise că e vînetor pasionat și invită nu odată pe oficerii garnisoniei. Acolo peste tot ar fi locul ei alătura cu bărbatu-so, n'ar trebui să meargă cu câțiva pași în urma lui, precum făcea chiar mama sa, ceea ce o revolta totdeauna din cale afară. Cum vom trăi în casă, o să vedem; o femeie cuminte nu-l va întărita pe bărbat, căci el e stăpînul

ei; și dacă s'ar întîmpla să facă abus de puterea sa — asta a fost totdeauna soarta femeii, și cu timpul trec și vînetelile, lucrul de căpîtenie e ca nime să nu le vază.

Așadar Beta se dumerise cu totul când mama sa se întoarsă, și privia liniștită în fața furtunei care era să isbucnească. Într' adăver abia intrasă preteasa în filigrorie când începu cu o supărare cu greu suprîmată: „Atăta-ți spun, dacă nu vei veni cu noi la Tinca, ai să vezi” ...

O mișcare semnificativă a mînei drepte lămurii cuvintele și Beta răspunse fără a-și ridica ochii: „Sunt fiica dv ascultătoare.”

„Lăudat să fie domnul!” strigă mama îmbucurată. „Ar fi și timp să te lași de cerbicia ta. Așa ceva n'o poate suferi bărbatul și el are puterea să te desvețe de astfel de năravuri.”

„Bine, am deci să mă duc la Tinca și voi încerca oare pot face ceva pentru a se împlini dorința d-tale. Dar trebuie să-mi lăsați alegere liberă!”

„De sigur fiicuța mea! „zise mama acum cu totul răpîtă. „O să vedem oare nu vei fi în stare să-ți afli un bărbățel cel puțin tot atît de bun ca Susana care a cercetat numai scoala satului. Ce fel de haine vei îmbraca?”

În urma acestor vorbe se iscă o convorbire înfocată. Cine dorește s'o cunoască mai de aproape, n'are decât să meargă înainte de vr'un bal într'o casă unde sunt fete mari.

(Va urmă).

Humor militar.

Interesant.

Suboficer către infanteristul Kohn: „Dacă și strămoșii dtale au fost niște flăcăi ca dta, mi-ar fi plăcut tare, să ved și marșul ce ei au făcut prin marea roșie.”

Din scrisoarea nuii soldat.

„Iubiții mei părinți! Sergentului meu îi plac grozav ficățele; ve rog deci când îmi mai trimiteți ceva, trimiteți numai sîngerete și șuncă.”

● provocare primejdioasă.

Cause familiare-l chemară pe contele B. din Paris la Bombay, unde rudele, doi oficeri tineri engleji îl primiră cu distincțiune. Nu mult după sosirea sa îi oferiră un prinz în societatea altor oficeri, ceea ce contele primi cu bucurie.

El era de o statură filigrană care părea slabă, și oficerii straini, judecîndu-l după impresia dîntăie ce li făcea, credeau că curagiul lui ar sta în proporție cu esteriorul lui. Contele simți impresia ce o produsese,

dar să ferie de ori-ce cuvînt din care ceilalți ar fi putut înțelege aceasta. Să hotărî însa a nu scăpa nici un prilej ca să lase o amintire trainică despre visita sa în Bombay. Cînd cei adunați să puseră la masă, îl întrebă oare înțelege el limba engleză; contele, deși o cunoștea perfect, totuș asigură că i-ar fi cu totul străină, de aceea se roagă ca să vorbească în limba sa.

Această declarație îi îndemnă pe Engleji a conversa fără nici o rezervă, și în curînd contele putu observa că neconținut își băteau joc de el. Totuș el suprima ori ce iritație și arăta o față veselă, senină. La șampanie limbile să deslegară și mai mult; între altele se vorbea și despre vînătoare și-l întrebă pe contele ce fel de vînat și în ce fel el vînează în Franța. Contele răspunse că vînează cînd mistreți, cînd pe jos iepuri și potîrnichi, cînd pe cal vulpi și cerbi.

„Ah!“ strigă unul dintre meseni, „dta vînezi iepuri, vulpi și cerbi? Noi pe aici vînam tigri“.

„Și în ce fel?“ întrebă contele.

„Călare pe elefanți și urmați de slugi, dintre cari unii înarmați cu lănci merg în calea tigrului, pe cînd alții ne încarcă puștile ca noi să le slobozim“.

„Aceasta trebuie să fie o petrecere frumoasă!“

„Păcat că dta pleci așa curînd“, răspunse unul dintre Engleji, „altfel am fi putut să-ți procurăm și dta o astfel de petrecere“.

„Ei“, zise contele, „dacă n'aș trebui să aștept prea mult timp, bucuos aș amîna plecarea mea“.

„Bine“, zise altul, „asta se nimerește de minune. Vr'o trei mîle de aici într'o mocirlă e culcușul unei tigroaice cu trei pui. Niște indieni cărora bestia li răpise multe oi, ni-au spus-o ieri. Vroiam să mai așteptăm pînă puii vor crește mai mari, pentru a ținea o vînătoare formală încontra lor. Fiindcă însă bucuos ne vom folosi de prilejul de a ne arăta complesanți față cu dta, nu vom mai aștepta“.

„Tare m'ați deobliga. Dar să știe esact culcușul tigrului?“

„Fără nici o îndoială. Din vîrfurile unui deal care să ridică pelîngă mocirlă, să pot vedea căile ce și-le a bătuțit prin trestie, ele duc toate spre mijlocul mocirlei unde să împreună că razele unei stele“.

„Bine!“ strigă contele, umplîndu-și păharul și sculîndu-se. „Beau întru sănătatea aceluia care va merge în calea tigroaice și o va ucide singur, în mijlocul trestii, pe jos și fără altă armă decît pumnalul acesta!“

Cu aceste cuvinte el scoase din brîul unui servitor un pumnal malaies și l aruncă pe masă.

„Ai nebunit?“ strigă unul dintre oficeri.

„Nici decum domnilor“, răspunse contele cu o amărăciune amestecată cu dispreț, „și ca se vă dovedesc, repetez tostul meu. Ascultați-mă deci bine, ca acela care-l va primi, să știe la ce să obligă“.

După ce-și umpluse păharul de nou, el urmă: „Deci întru sănătatea aceluia care va merge în calea

tigrului și-l va repune în lagărul său, între puii sei, singur, fără altă armă decît pumnalul acesta!“

Toți tăcură, pecînd contele privia în fața tuturor mesenii carii-și plecaseră ochii.

„Nimenea nu-mi răspunde?“ urmă el zîbind. „Nimenea nu cutează să primească provocarea mea? Nimeni nu îndrăznește să ciocnescă păharul cu mine? Bine, așa dar eu singur trebuie s'o întreprind, și dacă n'o voi face, să-mi ziceți cu toți că-s un mișel, precum eu vă zic acuma că sînteți cu toții niște marțafoi!“

Contele-și goli păharul și zicînd liniștit: „La revedere, domnii mei“, plecă.

Dimineața următoare la șase ceasuri, contele era gata pentru vînătoare sa fioroasă, cînd cunoscuții lui veniră la el și-l conjurară ca să lase de o nebunie care n'ar putea să aibă alt sfîrșit decît moartea sa. Domnii recunoscără că ieri să purtasera în mod necuviincios ca niște tineri nebunatici. Contele însă nu voia să știe nimic și mulțumi domnilor pentru scuzele lor, de primit însă nu le primi. Răspunse scurt și moros că principiile lui-l opresc să verse sîngele de-aproapelui său și să revoace cuvintele spuse odată: hotărîrea sa ar fi deci nestrămutată.

Tot odată el pofti pe domni să încalce adaogînd că dacă dinșii mai bine ar vrea să rămîna acasă, el singur ar merge în calea tigroaicii. Această declarație o dete cu o voce atît de hotărîtă, încît nimenea nu mai zise nimic în contră, ci toți încălecară pentru a se înarma.

La poarta inspre răsărit a orașului ceată să adună și plecă, toți înarmați pînă la gât, afară de contele, carele era îmbrăcat ca un gigerli ce să plimbă călare. Oficerii schimbară priviri pline de mirare, căci nimenea nu putea crede că contele și-ar păstra sîngele rece pînă n' sfîrșit.

Ajunși la marginea mocirlei, oficerii făcură încercarea cea din urmă și cea mai energică pentru a-l reține pe contele de a înainta mai departe.

În vreme ce ei vorbeau, de o dată să auzi un răget groaznic, dintr'o depărtare de abia o sută de pași, încît caii începură a sforăi și a sări în două picioare.

„Vedeți domnii mei, e prea tîrziu!“ zise contele. Tigru ne a observat și eu înainte de a părăsi India, pe care nici o dată nu o mai voi visita, nu vreau să las nimărui o opiniune nefavorabilă despre mine, nici măcar unui tigrului! Înainte deci, domnilor!“

Dînd pîntenii calului său, el înainta lîngă marginea mocirlei, ca să ajungă dealul din culmea căreia să putea privi peste trestii.

Sosînd la poalele dealului, răgetul să auzia de nou, dar atît de tare și de aproape încît unul dintre cai sări la o parte și aproape dete jos pe călărețul său; ceilalți cu gurile spumegînde și nările deschise tremurau ca frunza.

Ceata întreagă să dete jos, lăsară caii în grija servitorilor, și contele era cel dintîiu care ajunsese pe muchea dealului.

De aici el putea urma bine cu ochi cărările cari tigrul le călcase prin trestiele nalte ca de două picioare de late. Toate să adunau într'un centru, unde trestiele erau călcate pînă departe. Alt răget ieșind din locul acesta nu-i lăsa contelui nici o îndoială; el știa acum unde avea să-și caute dușmanul.

Oficerul cel mai în vîrstă se apropia încă o dată, el însă ghicind intențiunea lui făcu semn cu mîna, că totul ar fi de geabă. Apoi își îmbumbă haina, rugă pe vărul său să-i împrumute brîul de metasă și-și învélui brațul cu el, luă pumnalul malaiezului și-l legă de mîna

pastie neagră care acoperi toate simțirile. Vêzînd că tigroaica de frică de a-și părăsi puii, rămase locului, el se hotărî să-i meargă în cale.

Să apropia pînă la câți-va pași, și vîzînd că bestia vrea să se sîcoale, se răpezi pe ea. Oficerii auziră de o dată un răget și un strigăt; apoi domni iar o tăcere adîncă.

Totul se sfîrșise.

Așteptară cîte-va secunde, oare s'ar întoarce contele, cînd însă nu-l vezură, li era rușine că-l lăseseră singur și se hotărîră că scape cel puțin trupul lui, căci toți îl crezură mort. Alergară deci în urma lui, ajunseră ia gaură și-i vezură aici pe amîndoi, unul peste altul. Tigrul era mort, contele numai leșinase. Puii,



cu o cîrpă udă. Punînd jos palăria, își netezi pîrul liniștit, merse de adreptul spre cărarea cea mai aproape și dispăru între trestii. Ceialalți se priviră uimiți și abia crezură ochilor lor.

Contele înainta pe cărare călcînd lin și precaut și după vr'o sută de pași auzi o horcăire nădușită care îi arăta că dușmanul îl mirosise. Stete locului pentru o clipă pînă cînd nu mai auzi nimic și-și urmă calea. În curînd el ajunsese la luminișul acoperit cu oase și cadavre pe jumătate roase. Privi în jurul lui și într'o gaură adîncă de cîte-va picioare el vezu tigroaica, împrejurul căreia puii se jucau ca mîțișoarele. Ea căscase gura și-l privia drept în ochi.

Contele singur ar fi putut spune numai ce se petrecea acum în sufletul lui, dar sufletul lui era o pră-

încă prea slabă pentru a mînce carne, lîngeau sîngele maicii lor.

Tigrul primise șapte împunsături, dinții tigrului striviră brațul stîng al contelui și unghiile îi spintecară pieptul.

Oficerii scoaseră tigrul și pe conte îi pusă pe amîndoi pe o lectică, și astfel se întoarseră spre Bombay. Pe puii îi legase seritorul în turbanul său. —

Cînd contele după cîte-va zile își veni în ori, el vezu înaintea patului său pielea tigrului ucis împodobită cu dinți de perle, ochi de rubin și unghii de aur. Era un dar al oficerilor regimentului, în care serviră verii lui. Pe conte nu l-a mai batjocurit nimeni.

Traducere din englezește după Pence de R.



Faliment.

— Schiță —

Pe strada Câmpineanu, din capitala României, cum mergi în sus spre Teatru în calea Victoriei, în fața asagiului Român, liniștit stă calul de rezervă dela tramway. O particulară impresie plăcută îți face acest dobitoac prin înțelepciunea lui: cum își cunoaște locul său în natură, cum își știe pozițiunea de muncitor în scara cetățitorilor, cum pricepe rostul, că prin divisiunea muncii, îi i-a ajuns partea de a ajuta tramwayul la deal; și cum se întoarce singur la loc după ce și-a făcut odată serviciul, și stă nemișcat, până când aude iarăși zăngănitul clopoțelilor tovarășilor săi cari aduc democraticul car din vale.

Privind mutra aceluia animal, nici-decum nu îți arde gândul de a crede concentrat în bleascul lui atât de mult „*nosce te ipsum*“.*) Dar, suferințele vieții, mizeria traiului, ce peste urechile-i pleoștite au trecut, acelea l-au făcut să ajungă... filosof.

Numai cu câți-va ani înainte, te-ai fi speriat văzînd în inimosul animal înhămat la o trăsură boerească, cum se scoate cu copitele schintei din pavajul stradelor.

Dar în lume toate trec, toate se duc, nu rămâne decât eterna schimbare.

Dela landourile boerești a dat faliment calul; delo a ajuns la birjari, astăzi e la tramway, și ca mîne vom vedea trecînd la o și mai joasă scară socială tre semenii săi; dela tramway ajunge la căruțele de șip de la bariera orașului, unde — espiră, sub lovirile nemiloase ale salahorilor.

Cum își cunoaște lungul nasului bietul dobitoac, este lucru mult mi-a cuprins gândul. Și lumea îi zice „doboitoac“. Oamenii oare sunt mai buni? O, de ar fi și oamenii așa de înțelepți la rostul lor, cum e acel cal!

Dar la urmă, tot la faliment ajunge și omul, cum unge și calul, în ondulațiunea universală, ori ce nen face.

Faliment este, când la „Teatru Național“ joacă „Opera italiană“, mă gândii eu, trecînd cu ochii peste ișul dela „Teatru Național“.

Bag mîna în buzunar, să scot ceasul, să mi-l dreptez după cel dela Teatru, și dau de biletul de abonament dela restaurantul lui Johann; biletul e pe prăvite:

Faliment, și la mine.

Dar bietul neamț, birtășul, om cinstit, știu că a avut și el destulă parte de faliment; dovadă e devisa a pus pe cartelele de abonament:

„La cine dai pe datorie,

„Nu-ți mai vine 'n prăvălie.

Ajunsesem în dreptul bisericei Sîrindaru, când...

— „Salutare domnule...!“ cu acest salut sunt prins de un poetastru netuns.

— Bună ziua domnule, îi răspund eu. Și tocmai la timp mi-ai venit, mă gândeam, ca să am cu un falit mai mult în pre ocupațiunea mea.

— Să mergem puțin pe Bulevard, îmi zice el, am ceva cu d-ta. Am să-ți comunic ceva.

— Arta în țară la noi, își începe el „destăinuirile prietenești“, e desprețuită; artistul e un nenorocit muritor de foame, și astfel, în actuala stare de lucruri poetul nu poate să cânte decât mizeria și amorul.

— Dublu faliment pe capul tău, mă gândii eu, apoi îi zisei:

— Lamartine susține că Dumnezeu și dragostea sunt de a se cânta; va să zică dumneata i-ai schimbat maxima: Bravo!...

Încântat, și nu oprit, cum mă așteptam, de răspunsul meu, poetastrul prinse chiar curaj, și începu să-mi citească o poezie a sa, despre care să-mi spun părerea.

Răbdarea mea era deja aproape de faliment, încât ochii o stradelă în care, o șterg repede, zicînd poetastrului care nu-și isprăvisese încă declamația:

— Salutare, e bună, mă grăbesc!

Septimin Sever Secuia.



DE CE NU POT!

Ah! de ce n'avui puterea
Ca să vă opresc în loc,
Zile bune și senine,
Zile scumpe de noroc?

Dup' atîta ani de jele,
Suferințe și nevoi,
Azi si mîne, totdeauna
Sboară gândul meu la voi:

Căci în voi mi-e îngropată
Inima cu dor cu tot
Pentru veci, zile iubite
Sa vă întorc de ce nu pot?

Sebam.

*) Cunoaște-te pe tine.

Convocătoriu.

Societatea pentru crearea unui fond de teatru național-român

își va ținea

ADUNAREA SA GENERALĂ

din 8-10 în orașul Orăștie în zilele de *Duminecă și Luni în 1 (13) și 2 (14) Iunie a. e.* cu următoarea.

PROGRAMĂ :

I. Ziua primă în 1 (13) Iunie, Duminecă.

1. Președintele va deschide adunarea generală la 10 ore a. m.
2. Să aleg 2 notari pentru ședințele adunărilor.
3. Secretarul va citi raportul comitetului societății asupra lucrărilor sale dela adunarea generală din urmă.
4. Să alege o comisiune de 5 membri pentru propuneri și raportul comitetului să predă acestei comisiuni spre examinare.
5. Casarul societății va citi raportul despre starea casei cu sporul dela ultima adunare încă și peste tot despre averea societății.
6. Să va alege o comisiune de 5 membri pentru examinarea raportului casarului.
7. Să va alege o comisiune de 5 membri, cari în înțelesul §. 4 din statutele societății vor câștiga membri fondatori, ordinari și ajutători pentru societate.
8. Să vor citi discursuri corăspunzătoare scopului societății sau de altă materie literară, ce sunt a să insinua președintelui înainte de adunare.
9. Președintele închide adunarea.

II. Ziua a doua 2 (14) Iunie, Luni.

1. Președintele deschide ședința și protocolul ședințe precedente să va citi și autentica.
2. Raportul comisiunii pentru câștigarea membrilor noi
3. Raportul comisiunii asupra socotelilor casarului.
4. Raportul comisiunii asupra raportului comitetului societății și insinuarea propunerilor în interesul fondului.
5. Să va decide locul și ziua adunării generale pentru anul 1898.
6. Să va alege o comisiune de 3 membri pentru autentificarea protocolului din ședința II.
7. Președintele va închide adunarea.

Invităm la această adunare generală a societății pentru crearea unui fond de teatru național-român pe toți membrii fondatori, ordinari și ajutători ai acestei societăți, precum și pe toți binevoitorii ei și sprijinatorii culturii românești.

Din ședința comitetului ținută în Brașov la 10 (22) Aprilie 1897.

Iosif Vuican m. p.
președinte.

Vasile Goldiș m. p.
secretar.

Tinerimea română din Cluj va aranja o petrecere de vară Joi, în 3 Iunie 1897, în sala hotelului „Central”; începutul la 8 ore sara, prețul de intrare 1 fl. de persoană. Venitul curat este destinat pentru fondul casei române din Cluj. Suprasolvirile se primesc cu mulțămă, și să va cuita în public.

Comitetul aranjator : Dr. Cassiu Maniu president, Drd. Sigismund Pap v. president, Nicolae Bobesiu casar, Valer Moldovan secretar, Liviu Pandrea controlor.

Membri: Augustin Bodea, Alecsa Bogdan, Aurel Capusian, Drd. Julian Chitul, Ludovic Ciato, Jon Cimponeriu, Vasile Crișian, Emil Dan, Aurel Daniello, George Dubleșiu, Victor Fodor, Laurian Gerasim, Augustin Giurgiu, Drd. Valer Laslo, Drd.

Aurel Maniu, Dr. Iuliu Maniu, Jonel Mesarosiu, Dr. George Moldovan, Joan Moga, Alecsandru Muntean, Valer Muste, Alecsandru Pap, Drd. Victor Pap, Emil Pop, Justin Pop, Valer Pop, Vasile Pascu, Romul Radu, Stefan Roșian, Aurel Șiuta, Viliari Șiorban, Nicoleta Stanilla, Alecsandru Stețiu, Sabin Stețiu, George Stoian, Constantin Titieni, Valer Tabacariu, Tiberiu Tisu, Tom Vasinca, Samuil Vladone.

Petrecere. Tinerimea română din Timișoara arangiază în 6 Iunie st. n. a. e., în grădina Dlui Mihailoviciu *reprezentăm teatrulă* împreună cu concert și joc, la care Vă invită respectuos. Începutul la 8 oare seara. Venitul curat este menit pentru scopuri filantropice române. Suprasolvirile marimonioase se primesc cu mulțămă și se vor cuită pe calea diaristică. La cas de timp ploios, petrecerea se va ține în sală. **Programa.** 1. „Te-ai dus iubită” din opereta „Crai nou” esecutată pe flaut de Dnul Nicolae Firu. 2. „Cu voia Dumisale”, comedie într’u act de Alexi. Persoanele : Kiriac, neguțătoriu, Dl Ioan Vanceiu Melania, fia sa, Dra Alecsandra Radnianțu, Dr. Romul, profeso Dl Georgiu Cosma. Gligor, băiat de prăvăliă, Dl Damaschi Mihailoviciu. Regisor, Dl N. G. Țintariu. 3. „Tot voios”, carțonetă comică, predată Dl D. Mihailoviciu. 4. Arie aus de Oper „Waffenschmied” de Lorzing, cântată bas-solo de Dnul I. Medveczky. 5. „Cântări cinstite”, cântată soprano-solo de Domnișoara Alecsandra Radnianțu cu acompaniare. 6. „Sto s bore” de **, cântată tenor-solo de Dnul Ioan Dușco (să bește). 7. „Gebirgs-Echo” de K. G. Umlauf, „Schlitten-Pos Polca” de Josef Rosen — esecutate pe citeră de de Dșoara Otilia Berey.

Cronica săptămânii.

Dela noi.

Chestia autonomiei catolice e iarăși la ordine zilei. În restimp de șese luni va fi convocat iarăși un congres la Pesta pentru a relua firul lucrărilor întreprinse în anul 1870. Atunci s'a elaborat un proiect de statut autonom al bisericii catolice, care ținde să corătopească cu totul în biserica catolică maghiară, metropolitania Blajului absolut independentă de primatele de Strigon. Periclu amenință din nou. Aflăm că s'a ținut la Cluj o restrinsă conferință pentru de a lua inițiativă ca românii gr. cat. să facă pașii receruți pentru a apăra biserica Școlile ni-se ia, e rindul bisericii. Suprinzător nu e nimic în Ungaria.

Un gr. cat.

„Unirea” ce-i drept, scrie în articolul de fond din nrul 21 despre „Autonomia”: să nistuim a ne câștiga și pe sama provinciilor noastre bisericesti aceea autonomie proprie și deosebită de ori ce altă autonomie, care au cerut-o părinții noștri în anul 1850.

Mult, nespuse de mult ne-am bucura dacă asta succede, dar față cu declarațiunea din conferința de urma a episcopilor greco-și latino-catolici, că căsătorii amestecate între persoane cari aparțin câte unei dintre aceste confesiuni, n'ar esista, fiind amândouă nume două rituri ale unei și aceleiaș bisericii, tare ne îndoi că greco-cat. vor capeta o autonomie deosebită.

Donatiune. Marinimoasa și nobila văduvă a fericitului locotenente de marșal campestru *Mihail cac. de Trașia*, Doamna *Aurelia de Trașia* născ. Korn cu ocaziunea petracțării lășmentului bărbatului ei a donat diecesei intravilanele nr. 182 și 1

din Caransebeș, testate ei de adormitul ei soț, în scopul promovării realizării dorinței testamentare a fericitului adormit, adevăc pentru școala de fete.

Convict român în Lugoj. Escelența Sa Dl Metropolit Mihályi a dăruit pentru fondul unui convict român în Lugoj o poliță de 5250 fl. cu care sumă e asigurat, promițând a plăti regulat premiile. M. D. Domn Ioan Boros, paroch în Zăbran și proto-pop onorar, a donat 300 fl. ca fond pentru ajutarea nouelor parochii ce se vor înființa. Fapte vrednice de urmat!

Necrolog. Dl Iosif Crișan avocat din Abrud a reposat în 14/26 mai a. c. Fie-i țerina ușoară!

Primum următoarele șire: Subscriși adânc întristați aducem la cunoștință tuturor neamurilor și cunoscuților încetarea din viața a neuitatului nostru uică Iancu Temeș, căpitan c. și r. în pensiune, care după lungi și grele suferințe a reposat aji la 2 oare d. a. în etate de 67 de ani Rămășițele pămên-tești ale scumpului defunct să vor așeză mâne în 12/24 Maiu a. c., la 5 oare d. a. spre eternă odihnă în cripta familiară din cimiteriul gr. or. din loc. Caransebeș în 12/23 Maiu. Pavel Temeș, Zărie Temeș, Andrei Temeș, ca nepoți.

Soarte tristă. Din Lugoj ni-se istorisește următorul cas: Dșoare Sidonia Mirca din Lugojul german și membra activă în reuniunea germană de musica vocală, o tineră cu o fantasia rară, câte-odată chiar ecsaltată a fost ajunsă de o soarte tristă. — Ni-se scrie despre nefericita, că la Paștile trecute a venit la biserică, firește fiind ca eră română. La liturgie, în momentul prefacerii, unde corul nostru esecută în mod mistic, sërmana fată în estasul ei și-a luat pâlănia de pe cap, și-a depus mantilul, a început a-și face la cruci, a dă din mâni ca și cum ar sbură, și mereu diceă: „acum sunt în raiu!“ Din momentul acela a inebunit și aji e într'o stare tristă. Nu suferu indiviți îmbrăcați în negru, ci numai în alb și vênăt. Cere mereu colac și ouă roșii.

Din România.

Dela curtea română. Ultimele buletine asupra sănătății A. S. Regale principelui Ferdinand sunt următoarele:

Boala ajunsă în fasa ei culminantă, își urmează evoluțiunea sa fără nici o manifestare anormală. Forțele sunt satisfăcătoare. Ziua de ieri și noaptea foarte liniștite. Căldura mai puțină. Pulsul bun. Starea generală satisfăcătoare.

Dr. Cantacuzino, Dr. Buicliu, Dr. Kremnitz.

Din străinătate.

În Grecia nu mai e rășboi, dar nici pace. S'a încheiat, ce-i drept, un armistițiu pe 17 zile, dar în răs-timpul acesta amândoué părți cu greu vor putea să ajungă la o înțelegere. Căci Grecia nu vrea să trateze de-a dreptul cu Turcia, ci numai prin mijlocirea puterilor; în Sambul din contră, poporațiunea răs-pinge în modul cel mai hotărît ori-ce amestec străin și cu acesta ori-ce scădere a despăgubirilor ce Grecia ar trebui să le deie Turciei. În Atena ministeriul abia ales al lui Ralli trage de moarte și nimenea nu știe cine-i va urma.

Așadar diplomaților le va mai costa multa bătaie de cap până ce vor aplana conflictul isbucnit.

Aritmogrif.

Sunt 7 cuvinte și pentru de a-le ști, în locul numerilor să se pună literile corespunzătoare. Cetind pe urmă inițialele celor 7 cuvinte din urmă din sus în jos, iar finalele din jos

în sus, vor resulta două cuvinte mitologice, cari stău în legatură prin afinitatea noțiunilor lor:

a)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	10	1	5	nume istoric de mare însemnătate pentru Elvețienți.
b)	11	2	1	7	9	1	2								aparat de comunicație.
c)		1	2	11	8	3	8								nume bărbătesc rostit în limba poporului.
d)					2	4	7	12							figură geometrică.
e)			11	1	5	10	1	2							individ periculos societății.
f)	1	2	9	10	4	3	11	8							numirea unor vechi domnitori.
g)							2	1	9						animal unic în felul lui când se mișcă.

leremia Tahisu.

Ghicitură.

Deslegarea telegramei din nrul 4 e următoarea: Eneida de Virgiliu tradusă de Coșbuc premiată Din sedința Academiei române, București.

Bine au deslegat-o doamnele și dșoarele: Sabina Opra din Visag, Mărioara Petruțiu din Șepreus Veturia Ivan din Alba Iulia, Ana Sylvia F. Negruțiu din Blaj, Mărioara Florescu din Dubești și Aurelia Ardelean din Kitighaz.

Domnii: Jeremia Tahis din Bistrița, Nicolau Onciu din Uzdin.

Premiul sorțit „Novele de M. Demetrescu“ l-a câștigat Dșoara Mărioara Petruțiu, Șepreus.

Poșta redacției.

Dlui S. Din poesile trimise am ales una pe care o și publicăm acuma cu puține schimbări. Celelalte nu se pot fără schimbări mai mari. Acrostichul e slăb de tot. Ar trebui să fiți cu mai multă atenție la înghejbarea unei poesii. Am dorit să ne trimiteți și ceva lucrare în prosă, ca să ve putem da un respuns sigur la ofertul Dvoastre.

Dlui C. O. în M. Am primit abonamentul, vă mulțămim! Am espedat toți numerii la adresa indicată, cu esepția Nr lui 2, pe care încă nu vi-l pot espeda, dar îl vom trimite încurând.

Dșoarei A. F. C. în B. Nr 2 îl veți primi cât de îngrabă **Dșoarei M. Fl.** în D. V'am espedat premiul pentru deslegarea ghiciturei.

Dlui P. C. în K S. Nr 2 îl veți primi cât de îngrabă! Nu ne-ați putea trimite ceva lucrare pentru revistă?

O. S. „Carmen Sylva“ în G. Premiul pentru deslegarea ghiciturei nu l'am putut espeda încă neavând aici un esemplar cum se cade din cartea G. R. Schr. Indată ce ne sosesc însă cărțile comandate dela editorul nostru din Lipsca vi-l espedăm. S'au vi-ar convine mai bine alta? Avem și cărți românești s. p. ori care număr din „Biblioteca pentru toți“.

Dacă doriți altcum, ve rugăm să ne faceți cunoscut. Aveți Dvoastre o bibliotecă acolo?

Înștiințafe.

Cu aceasta aducem la cunoștința on. publică că avem deposit de cărți bune și eftine românești, mai ales din prețioasa „Biblioteca pentru toți.“

Rugăm deci pe cărturarii noștri să oste-nească până la noi ori să ne aviseze prin o cartă, dacă au lipsă de vr'o carte, fie românească, fie altă, căci având câte un comisionar în București, Lipsca și Pesta putem aduce ori ce carte din ori ce loc al Europei în timp de o săptămână.

Administrația.